

5

Zandwinning, natuur- en recreatieontwikkeling
Bosscherwaarden, Wijk bij Duurstede

Beheerplan Bosscherwaarden

Colofon

Betreft:	Zandwinning, natuur- en recreatie ontwikkeling Bosscherwaarden en Lunenburgerwaard, Wijk bij Duurstede BEHEERPLAN BOSSCHERWAARDEN	
Initiatiefnemer:	Rijndelta Groep BV / Bosscherwaarden BV Koningslaan 60 3583 GN, Utrecht +31(0)6-51050408 / +31(0)85-1302187 www.bosscherwaarden.nl	
		
Toelichting:	Sinds lange tijd is bekend dat zich in het gebied De Bosscherwaarden een dik pakket pleistoceen zand heeft afgezet. Dat zand, van zeer hoge kwaliteit, is hard nodig bij de uitvoering van het voornemen op nationaal, regionaal en lokaal niveau, om het tekort aan woningen aan te pakken. Bosscherwaarden BV is voornemens dit zand te winnen en over water te transporteren naar locaties waar de woningbouw gepland is. In het projectgebied zal de zandwinning gevolgd worden door verondieping volgens het Besluit Bodemkwaliteit. Daarmee wordt het gebied getransformeerd van gebied met beperkte biodiversiteit naar natuurgebied met een verhoogde natuurrecreatie waarde. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt ruim 30% van het gebied al in de beginfase omgezet naar natuurgebied. De te ontzanden delen worden gefaseerd aangepakt en eveneens gefaseerd weer verondiept met landbodem, en waterbodem die voldoet aan de strenge eisen van het Besluit Bodemkwaliteit.	
Dit document:	Dit Beheerplan Bosscherwaarden is een van de plannen die het hele proces van ontzanding tot herinrichting, natuurontwikkeling en beheer presenteren. In dit Beheerplan wordt eerst aangegeven wat het doel van goed beheer is. Vervolgens wordt beschreven wanneer en in welke vorm het beheer uitgevoerd wordt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het beheer tijdens de ontzandingsfase en het beheer na de volledige herinrichting van het gebied.	
Publicatiedatum:	December 2021	

Inhoud

1. Toekomstig beheer Bosscherwaarden samengevat	4
1.1 Beheer als resultaat van uitvoering en inrichting	4
1.2 Totstandkoming van dit Beheerplan Bosscherwaarden	7
1.2.1 Visies mbt toekomstig beheer van Bosscherwaarden	7
2. Bosscherwaarden: heden en toekomst	11
2.1 Gebiedsbeschrijving Bosscherwaarden	11
2.2 De toekomst na zandwinning	14
2.3 Kenmerken die behouden blijven	14
2.4 Bosscherwaarden: de eindinrichting	16
2.5 Doel van het beheerplan.....	22
3 Bosscherwaarden: beheervisie	23
3.2 Doelstellingen beheer	23
3.3 Bosscherwaarden: streefbeelden	23
3.4 Schoonhouden van het gebied / verwijderen van zwerfvuil	25
3.5 Randvoorwaarden beheer	25
3.6 Dagelijks en cyclisch beheer.....	26
3.7 Tijdelijk beheer tijdens de uitvoeringsfase	26
3.8 Beheer in relatie tot de invasieve exoten	27
4 Toekomstig gebruik Bosscherwaarden	29
4.1 Huidig agrarisch gebruik Bosscherwaarden	29
4.2 Verantwoordelijkheden tijdens de uitvoering	31
5 Beheerorganisatie en beheerkosten	32
5.1 Organisatie	32
5.2 Beheerkosten	32
5.3 Monitoring en risico's ten aanzien van beheer	33
6 Literatuur / referenties	35

1. Toekomstig beheer Bosscherwaarden samengevat

In dit hoofdstuk een korte toelichting op de plannen die initiatiefnemer heeft samengesteld met betrekking tot de uitvoering van het Bosscherwaarden initiatief. De uitvoering van die plannen leidt tot een eindinrichting die zowel tijdens als na afronding van alle werkzaamheden duurzaam beheerd zal worden. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beschrijving van de wijze waarop in samenwerking met diverse partijen het beheerplan is opgesteld, resulterend in voorliggende eindversie.

1.1 Beheer als resultaat van uitvoering en inrichting

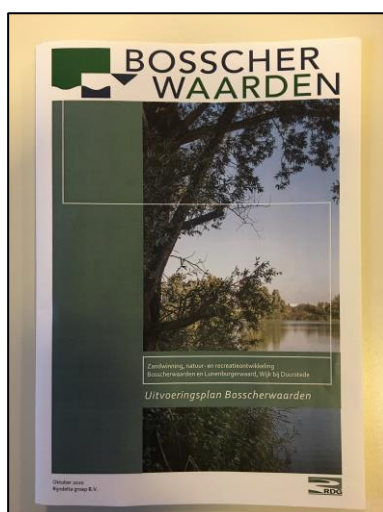
Initiatiefnemer is voornemens om Bosscherwaarden te ontzanden en in te richten tot natuurgebied in overeenstemming met landelijk en regionaal beleid.

In dat kader zijn diverse documenten en plannen opgesteld waarin wordt aangegeven hoe het initiatief tot uitvoering komt, gevolgd door de wijze waarop toekomstig beheer zal worden vormgegeven.

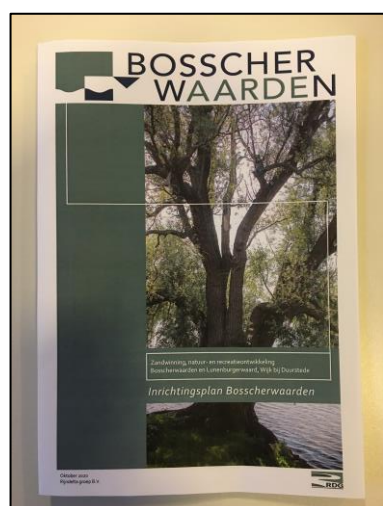
Dat zijn achtereenvolgens:

- Het Uitvoeringsplan Bosscherwaarden ^[1]
- Het Inrichtingsplan Bosscherwaarden ^[2]
- Het Beheerplan Bosscherwaarden

Voorliggend plan is het Beheerplan Bosscherwaarden. Aangezien het beheer van de natuur in het gebied feitelijk al start in de Uitvoeringsfase van het initiatief, volgt hieronder eerst een korte toelichting op Uitvoeringsplan Bosscherwaarden en Inrichtingsplan Bosscherwaarden :

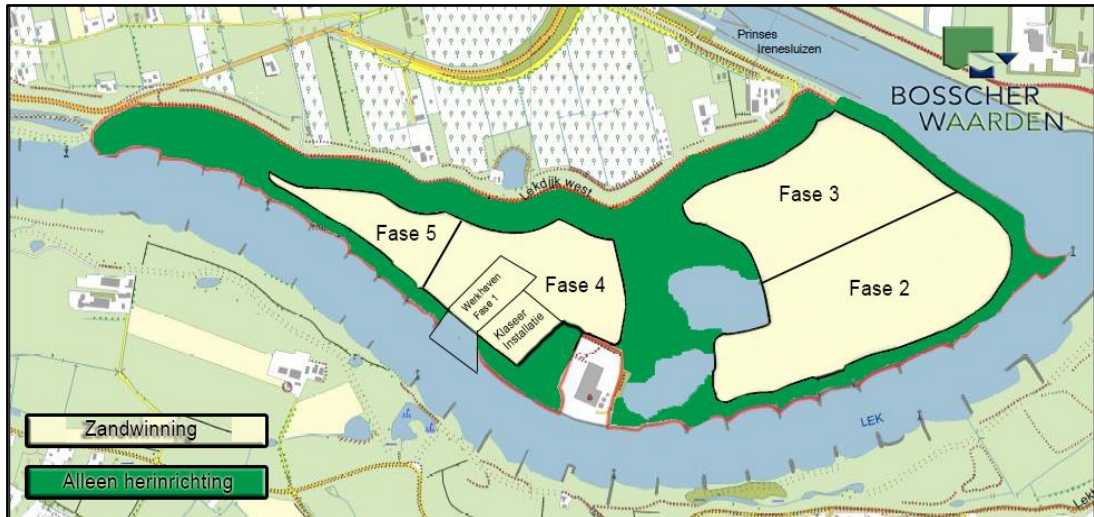

Het Uitvoeringsplan Bosscherwaarden beschrijft alle werkzaamheden die uitgevoerd worden in De Bosscherwaarden vanaf het moment dat de vergunning verleend is en het Bestemmingsplan is aangepast. De conceptversie van het Uitvoeringsplan is reeds in 2016 opgesteld ^[3] en is in grote lijnen akkoord bevonden door de ingestelde klankbordgroep en Gemeente Wijk bij Duurstede. Het huidige Uitvoeringsplan Bosscherwaarden, geactualiseerd in 2021, biedt inzicht in de fasering en afstemming van activiteiten, alsmede in de wijze waarop uitvoerder zo duurzaam mogelijk de taken zal uitvoeren. Het uitvoeringsplan gaat in detail in op de voorbereidende werkzaamheden, veiligheidsmaatregelen, fasering van werkzaamheden, de methodiek van ontzanding en afvoer, de aanvoer en toepassing van land- en waterbodem, de natuurontwikkeling tijdens de uitvoeringsfase en de informatievoorziening over de voortgang van de uitvoering aan betrokkenen.

Het Inrichtingsplan Bosscherwaarden beschrijft de wijze waarop het gebied direct na vergunningverlening: tijdens en na de ontzandingswerkzaamheden wordt ingericht, uiteindelijk resulterend in de gewenste landschappelijke inpassing. In 2016 is een eindconceptversie van het Inrichtingsplan Bosscherwaarden opgesteld ^[4]. Daarop werd positief gereageerd door vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en overige betrokkenen. De 2016 versie is geactualiseerd door het nieuwe management van Bosscherwaarden BV op basis van nieuwe landelijke inzichten en regionale ontwikkelingen en wordt na vaststelling van het MER gebruikt als basis voor nader overleg met gemeente Wijk bij Duurstede in relatie tot aanpassing van het bestemmingsplan, het opstellen van de anterieure overeenkomst, overleg met Rijkswaterstaat (checken Waterwet/watervergunning) en Provinciale overheid (Ontgrondingsvergunning).

Voorliggend **Beheerplan Bosscherwaarden** presenteert het toekomstig beheer van het gebied. Daarbij zijn 2 beheerperiodes te onderscheiden.

Beheerperiode 1 heeft betrekking op het donkergroene deel van De Bosscherwaarden in de tekening hierboven. Dat deel, ongeveer 30% van het gehele gebied, wordt niet ontzand, maar wordt na vergunningverlening en start van werkzaamheden waar nodig ontdaan van historische verontreinigingen (m.n. bouw- en sloopafval rondom de noordelijke plas), schoongemaakt, direct gevolgd door herinrichting waar nodig. Vanaf dat moment gaat dus ook al het beheer van het donkergroene deel plaatsvinden. Ons team is voornemens om bij aanvang van deze beheerperiode actief af te stemmen met het bestuur van de Vereniging Natuur en Milieu van gemeente Wijk bij Duurstede. Deze vereniging participeert actief in discussies over inrichting van het landelijk gebied, doet frequent soortenonderzoek en heeft dus veel kennis van de huidige natuurkwaliteit en gewenste natuurinrichting rondom de stad. Samen met die groep gaat ons team aan tafel zitten met Stichting Utrechts Landschap en eindbeheerder Staatsbosbeheer met het oog op een aantrekkelijke invulling van beheerperiode 1 conform de doelstellingen van NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Beheerperiode 2: Het geel gemarkeerde deel van de Bosscherwaarden (uitvoeringsfasen 1-5 in de tekening hierboven), wordt na de ontzanding gefaseerd ingericht tot natuur conform de gedetailleerde uitwerking hiervan in het Inrichtingsplan Bosscherwaarden, en wordt vervolgens in beheer genomen.

Uiteindelijk wordt het gehele gebied in eigendom overgedragen aan de eindbeheerder Staatsbosbeheer. Het doel van dit Beheerplan Bosscherwaarden is om de samenleving te informeren over alle werkzaamheden en voorzorgsmaatregelen die getroffen worden om tijdens en vooral na de uitvoering van alle werkzaamheden zorg te dragen voor onderhoud en het behoud van het opgeleverde natuurgebied.

Aangezien de definitieve eindinrichting na afronding van de ontzandingsfase zal plaatsvinden, en er tegen die tijd mogelijk sprake zal zijn van nieuwe inzichten met betrekking tot inrichting en beheer van het rivierenlandschap in Nederland, moet dit plan beschouwd worden als een in overleg met de eindbeheerder Staatsbosbeheer vastgesteld document, waarbij Staatsbosbeheer in de toekomst mogelijk op basis van nieuwe inzichten overgaat tot aanpassingen in het beheer.

Het Beheerplan Bosscherwaarden is goed afgestemd met lopende beleidstrajecten in het kader van de ontwikkelingen in het rivierengebied. Onlangs is het Definitief Ontwerp van De Sterke Lekdijk vastgesteld [5]. In dat kader wordt nu bijvoorbeeld gesproken over de wijze waarop veilige vormen van recreatie bevorderd kunnen worden in het rivierengebied en op welke wijze delen van de bestaande recreatie in de omgeving van Wijk bij Duurstede in het kader van het Natura 2000 beleid wellicht kunnen

worden verplaatst naar De Bosscherwaarden. Eventuele opties daarbij zijn een bescheiden seizoensgerelateerde horecavoorziening en rustige vormen van watersport.

Een eerdere versie van het Beheerplan Bosscherwaarden is in maart 2019 afgerond [6] en besproken met een aantal betrokkenen. Zodra het MER is vastgesteld en het bestemmingsplan is aangepast, en er dus volledige consensus bestaat over de gewenste eindinrichting van Bosscherwaarden en besluitvorming heeft plaatsgevonden over resterende lokale vraagstukken inzake bijvoorbeeld landbouw en recreatie, wordt indien daartoe collectief besloten wordt een geactualiseerde versie van voorliggend Beheerplan Bosscherwaarden opgesteld.

Het beheerplan presenteert zowel het beheer van de ingerichte natuur, als het beheer van de aangebrachte recreatieve voorzieningen waarvoor gekozen wordt. Daarbij kan gedacht worden aan struinen, loopbruggetjes, picknickvoorzieningen, visplaatsen en wellicht aanlegsteiger voor roeibootjes. De beginfase van het beheer zal zoals het er nu naar uitziet in handen zijn van Bosscherwaarden BV in samenwerking met Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap en lokale partijen zoals Vereniging Natuur en Milieu. Zoals bekend hebben Staatsbosbeheer en Utrechts Landschap nu reeds een deel van het Bosscherwaarden gebied in eigendom. De formele overdracht aan Staatsbosbeheer, zal in overleg met vertegenwoordigers van de overheid zo spoedig mogelijk daarna plaatsvinden.

Impressies toekomstig landschap Bosscherwaarden

1.2 Totstandkoming van dit Beheerplan Bosscherwaarden

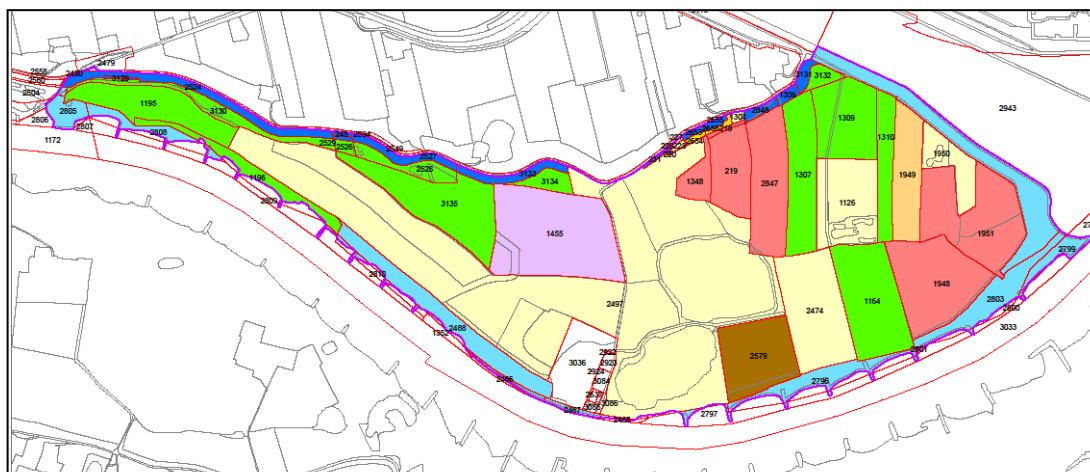
Bij het opstellen van voorliggend Beheerplan Bosscherwaarden is destijds gekozen voor een open planproces met een startfase waarin wensen zijn verzameld tijdens gesprekken tussen de initiatiefnemer en diverse betrokkenen. Actieve deelname vond plaats door vertegenwoordigers van de gemeente Wijk bij Duurstede, Staatsbosbeheer, Het Utrechts Landschap en Provincie Utrecht. Daarnaast was er actieve deelname door de klankbordgroep Bosscherwaarden. De klankbordgroep bestond deels uit vertegenwoordigers van de hierboven genoemde organisaties, aangevuld door vertegenwoordigers van diverse belangenorganisaties en omwonenden:

- LTO vertegenwoordiging;
- werkgroep Groenberaad van Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede;
- Bewonersgroep BosscherMEERwaarden;
- Vertegenwoordiger namens aanwonende landbouwondernemers.

Met betrekking tot toekomstig beheer van Bosscherwaarden en visies van betrokken organisaties leidde dat tot afspraken die hieronder worden toegelicht.

1.2.1 Visies mbt toekomstig beheer van Bosscherwaarden

Bij de discussies over de toekomstige inrichting en het beheer van Bosscherwaarden heeft Het Utrechts Landschap aangegeven dat zij eigenaar is en blijft van het steenfabriek complex dat overigens geen onderdeel is van het project Bosscherwaarden. Utrechts Landschap heeft wel aangegeven dat de organisatie open staat voor een aantrekkelijke inpassing van het terrein binnen de toekomstige natuur inrichting van Bosscherwaarden. Tevens werd bij overleg in 2014 met Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer (SBB) afgesproken dat SBB aanspreekpunt wordt namens beide terrein behorende natuurorganisaties. SBB gaat ervan uit dat zij het beheer gaat uitvoeren, mede omdat de organisatie al een vrij groot aantal percelen in eigendom heeft, die nu nog door SBB verpacht worden op jaarbasis aan landbouw ondernemers.

Verdeling van eigendom van percelen in Bosscherwaarden, de groene percelen van Staatsbosbeheer

Bij verder overleg in 2017 met de SBB teamleider Beheer & Ecologie provincie Utrecht is destijds ook de conceptversie van het Inrichtingsplan besproken. De indruk was positief, SBB heeft daarbij aangegeven een actieve rol te willen spelen in de uitvoeringsfase, mede omdat in die fase het beheer van ongeveer 30% van het gehele gebied al start. Goede samenwerking tussen SBB en initiatiefnemer, met deelname van de Wijkse Vereniging voor Natuur en Milieu, zal leiden tot zinvolle en mooie natuurinrichting, en zal tevens resulteren in groeiend lokaal draagvlak.

Initiatiefnemer heeft nog onlangs, medio 2020 en in januari 2021, op basis van de 5 ingediende rapporten over uitvoering, inrichting en beheer Bosscherwaarden overleg gevoerd met SBB over toekomstige inrichting en beheer, gevolgd door overdracht aan SBB [7]. Tijdens het januari 2021 overleg gaf SBB aan geïnteresseerd te zijn in toekomstig beheer, zodra definitief besloten is dat de ontzanding doorgaat en de uitvoering gevolgd door inrichting gaat plaatsvinden conform het gestelde in voorliggende plannen. De in 2016 opgestelde conceptversie van een beheerovereenkomst tussen Bosscherwaarden BV en SBB werd tevens besproken. Zodra het initiatief van zandwinning en natuurontwikkeling van start gaat worden afspraken over beheer tijdens en na de ontzanding definitief vastgelegd en waar nodig geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten.

SBB gaf aan ook nog een aantal praktische suggesties te hebben met betrekking tot het eindbeheer: toegankelijkheid van het terrein door SBB met onderhoudsmaterieel van natuur is van belang. Zowel ten noorden als zuiden van de geplande hoogwatergeul zijn ten behoeve van bereikbaarheid voor onderhoud in het Inrichtingsplan Bosscherwaarden daarom (deels afsluitbare) ingangen voorzien waarmee de terreinen bereikbaar zullen zijn vanaf de openbare weg, en zowel ten oosten als ten westen vanaf de weg naar de steenfabriek.

SBB heeft tevens aangegeven bereid te zijn om in overleg te gaan met huidige pachters / lokale ondernemers die mogelijk in de toekomst bereid zijn om zorg te dragen voor duurzame wijze van zowel (jaarrond) begrazing als voor maaien buiten het broedseizoen. Deze krijgen dan bijvoorbeeld pacht-overeenkomsten van één jaar, maar mogelijk gaat dat naar overeenkomsten voor 5 jaar indien de samenwerking goed verloopt.

Visies van fruittelers / ondernemers aan de Westdijk

Aangegeven is dat kwelwater voor ondernemers en bewoners direct achter de dijk een gevoelige kwestie is. Initiatiefnemer heeft bevestigd dat waterstanden goed gecontroleerd zullen worden. Mede daarom zijn er in opdracht van Bosscherwaarden B.V. in 2013 peilbuizen geplaatst in het gebied, en zijn de grondwaterstanden sinds die tijd periodiek gemeten om goed inzicht te krijgen in de dynamiek van het grondwater. Dat heeft niet geleid tot zorgelijke waarnemingen, het laat echter onverlet dat bij de uitvoering de waterstanden goed gemonitord zullen worden. Een en ander zal ook goed worden afgestemd met het programma Sterke Lekdijk, waarvan het deel langs Bosscherwaarden de komende jaren van start gaat.

In voorliggend beheerplan is op verzoek van de fruittelers ook opgenomen dat dode meidoorns in de uiterwaard tijdig verwijderd worden om perenvuur te voorkomen en hier zal regelmatig op worden gecontroleerd. T.a.v. het faunabeheer is het inschakelen van een onafhankelijke faunabeheergroep te overwegen. De stand aan soorten zoals reeën, hazen, konijnen en kraaien moet in de gaten gehouden worden, om in het binnendijkse gebied geen overlast te veroorzaken.

Overigens geven ondernemers aan dat zij eventueel geïnteresseerd zijn om tegen een vergoeding voorkomende werkzaamheden betrekking hebbend op beheer binnen en grenzend aan Bosscherwaarden uit te voeren. Er zijn perioden in het jaar dat er voldoende tijd en gelegenheid voor is. Initiatiefnemer geeft aan hiervoor open te staan. Nader overleg hierover zodra het proces van vergunningverlening afgerond gaat worden.

Visies van bewonersgroep BosscherMEERwaarden

Het is bekend dat bewoners van ongeveer 8 woningen in de directe omgeving van Bosscherwaarden zorgen hebben geuit over de wijze waarop Bosscherwaarden na ontzanding weer wordt verondiept met land- en waterbodem. Zij hebben zich verenigd in bewonersgroep BosscherMEERwaarden.

In het Inrichtingsplan Bosscherwaarden heeft initiatiefnemer aangegeven hoe garanties worden geboden dat er geen verontreinigd materiaal gestort zal worden. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar paragraaf 5.4 van het Inrichtingsplan. Het voordeel van de ontzanding als middel om natuur te realiseren is dat er door de inzet van Bosscherwaarden BV een private partij is die direct over kan gaan tot aankoop van de percelen, gevolgd door forse investeringen in schoonmaak en herinrichting.

Initiatiefnemer heeft diverse keren aangegeven bereid te zijn tot overleg met de direct omwonenden over de mate van overlast waarover zij zich zorgen maken. Ook wil initiatiefnemer garanties bieden dat er geen vervuild slib wordt gestort. Een en ander is ook in detail schriftelijk kenbaar gemaakt aan de groep BosscherMEERwaarden ^[8].

Met betrekking tot beheer Bosscherwaarden: het goede nieuws is dat de bewonersgroep de betrokkenheid van omgeving en Staatsbosbeheer bij discussies over toekomstig beheer op prijs stelt, waarbij nadrukkelijk aandacht wordt gegeven aan belangrijke beheer-aspecten als het verwijderen van zwerfvuil, het toezichthouden op het gebied, het zoveel mogelijk vrijhouden van de dijk van geparkeerde auto's en het binnen de perken houden van voetgangers.

Visies LTO-Noord afdeling Kromme Rijn en Heuvelruggemeenten

LTO afdeling Kromme Rijn en Heuvelruggemeenten heeft zorg uitgesproken over de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw. Het LTO-Noord standpunt, onder meer ten aanzien van de Groene Contour, is en blijft dat gronden niet onttrokken zouden moeten worden ten behoeve van natuuraanleg. Er wordt gevraagd meer aandacht te besteden aan de gevolgen van het plan voor de agrarische gebruikers. LTO gaf aan dat men niet kan instemmen met volledige uitfasering van de landbouw in Bosscherwaarden. Dat laat onverlet dat men bereid is om in het kader van inrichting en beheer in overleg te gaan met initiatiefnemer en Staatsbosbeheer over toekomstige mogelijkheden.

LTO vraagt om een concreet plan met beheerkaders, omdat dat wel kan helpen om het animo voor participatie in het beheer te peilen. De wensen van LTO zijn in voorliggende, geactualiseerde versie van het Beheerplan opgenomen. Initiatiefnemer zal binnen de kaders van overheidsbeleid inzake landbouw en natuur in overleg gaan met huidige pachters en Staatsbosbeheer over mogelijkheden voor pachters tijdens de fase van de herinrichting. Staatsbosbeheer wordt in de eindsituatie verantwoordelijk voor beheersamenwerking.

Visie van gemeente Wijk bij Duurstede

De gemeente heeft met betrekking tot eindbeheer kenbaar gemaakt dat er een professionele eindbeheerder moet komen. Er is op aangedrongen afspraken vast te leggen in een overeenkomst die ook de basis legt voor duurzaam toekomstig beheer van Bosscherwaarden na definitieve overdracht van het gehele gebied aan Staatsbosbeheer. Eventueel kunnen tussentijdse opleveringen en beheeroverdracht plaatsvinden. Een dergelijke overeenkomst is inmiddels in concept opgesteld en zal nader ingevuld worden zodra het Bosscherwaarden initiatief van start gaat.

Visie Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede (VNMW)

Het Groenberaad van de VNMW heeft aangegeven positief te staan tegenover de plannen en de overeengekomen inrichting gevolgd door beheer, maar wel onder een aantal voorwaarden. Het moet wat het Groenberaad betreft na de ingreep weer echte natuur worden, zoals de inrichtingsschets als eindbeeld ook toont. Als referentiebeeld wordt door het Groenberaad de Blauwe Kamer genoemd, met extensieve jaarrondbegrazing met runderen en paarden.

De betrokkenheid van natuurorganisaties gaat uit van inzet op educatie, organisatie van excursies en monitoring in het gebied en op periodieke schouw van het terrein.

Enige tijd geleden presenteerde de werkgroep Groenberaad van de VNMW het rapport *Bosscherwaarden, de feiten* en het rapport *Bosscherwaarden. Wat kunnen we leren*. Beide rapporten zijn [hier](#) te downloaden. De conclusie van het laatste rapport is:

Door vier soortgelijke projecten te bezoeken en interviews te houden met een grote verscheidenheid aan betrokkenen, zowel voor- als tegenstanders, hebben we vertrouwen gekregen dat een dergelijk project inderdaad op een verantwoorde manier kan worden uitgevoerd. Waar dit blijkbaar op andere plekken al gebeurt, is er geen reden om te veronderstellen dat dit in Wijk bij Duurstede niet zou kunnen.

Visie Provincie Utrecht

De provincie hanteert als uitgangspunt dat eigendom en beheer worden overgedragen aan Staatsbosbeheer. De provincie schetst dat de natuurinrichting wordt getoetst aan het vigerend provinciaal milieubeleid. De doelen binnen de Groene Contour worden scherper getoetst als de planning is om gebruik te maken van beheersubsidie (welke type natuur en welke prioritering). Hoe deze toetsing plaatsvindt is nog niet bepaald, het zal t.z.t. een Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten besluit zijn of het heringerichte gebied een bijzondere natuurstatus krijgt.

Visie initiatiefnemer Bosscherwaarden B.V.

Initiatiefnemer heeft o.a. tijdens de informatieavonden aangegeven voor ogen te hebben dat het gebied een visitekaartje wordt van zowel de gemeente als Bosscherwaarden BV, en daar ook op te zullen toezien als het beheer wordt overgedragen.

Wie het beheer zal doen, was op het moment van de interviews nog onderwerp van gesprek. Er zijn inmiddels afspraken met Staatsbosbeheer (SBB) en dit is een goede kandidaat omdat de gemeente een professionele beheerder met ervaring met het beheer van natuurlijke uiterwaarden wil. Het beheer start zoals elders aangegeven al tijdens de voorbereiding op kosten van de initiatiefnemer.

Initiatiefnemer zal actief participeren in discussies tussen eindbeheerder en mogelijk geïnteresseerde lokale partijen / ondernemers.

Zodra de provincie na afronding van alle Inrichtingswerkzaamheden het gebied conform recent vastgesteld beleid in het Natuurnetwerk Nederland opneemt, is dit een predicaat dat de opzet van het project geslaagd is.

2. Bosscherwaarden: heden en toekomst

Voorliggend Beheerplan Bosscherwaarden heeft als doel om vast te leggen welk beheer in de toekomst het best aansluit bij het in het Inrichtingsplan Bosscherwaarden beschreven landschapstype. De voorkeur bestaat voor een open landschap, dat gekenmerkt zal worden door een weidse uitstraling en grazers die nodig zijn om het landschap in die staat te houden. Met de gemeente is overeengekomen dat er een professionele beheerder zal komen. Er zijn gesprekken gevoerd met Staatsbosbeheer, nu reeds eigenaar van een deel van Bosscherwaarden, die zich bereid heeft verklaard het gebied te gaan beheren.

Dit beheerplan, uitgebracht in oktober 2020, is de actualisatie van een versie die verspreid en geacordeerd is in januari 2017, gevolgd door een versie in maart 2019. Het belangrijkste verschil met de voorgaande versies is dat deze versie op verzoek van het gemeentebestuur van Wijk bij Duurstede meer uitleg en meer beeld bevat, zodat het voor een breder publiek beter te begrijpen is hoe het gebied er uiteindelijk uit gaat zien.

2.1 Gebiedsbeschrijving Bosscherwaarden

De Bosscherwaarden is een circa 130 hectare groot gebied in de uiterwaarden van de Lek in de gemeente Wijk bij Duurstede. Het gebied wordt begrensd door de Lekdijk-west en het Amsterdam-Rijnkanaal, aan de westkant grenst het aan de Moersbergse waard.

Satellietbeeld van Bosscherwaarden (bron: Google earth)

Ongeveer 100 hectare is momenteel in particulier bezit. Daarnaast bezitten Staatsbosbeheer en het Utrechts Landschap samen ongeveer 30 hectare. 87 hectare is in agrarisch gebruik en wordt door gebruikers op jaarbasis gepacht van de eigenaren. Ongeveer 80 procent wordt op jaarbasis gebruikt voor de productie van snijmais, dat toegepast wordt als veevoer in de rundveehouderij. Op ditzelfde gebied wordt ook mest uitgereden. Geen hoogwaardige landbouwproductie derhalve, waarbij geregeld discussie plaatsvindt over de relatie tussen snijmais en de ingewikkelde discussie over de milieu impact van de landbouw. In Bosscherwaarden liggen tevens een paar percelen natuur en twee antropogene plassen, totaal 9 ha, die lang geleden ontstaan zijn als gevolg van ontzandingsactiviteiten.

Steenfabriek: In de Bosscherwaarden ligt een fraaie oude steenfabriek, een Rijksmonument. Op het hooggelegen terrein net ten oosten van de steenfabriek staan drie woningen. De steenfabriek en de woningen zijn bereikbaar via een toegangsweg die aansluit op de Lekdijk. Zie foto's hiernaast.

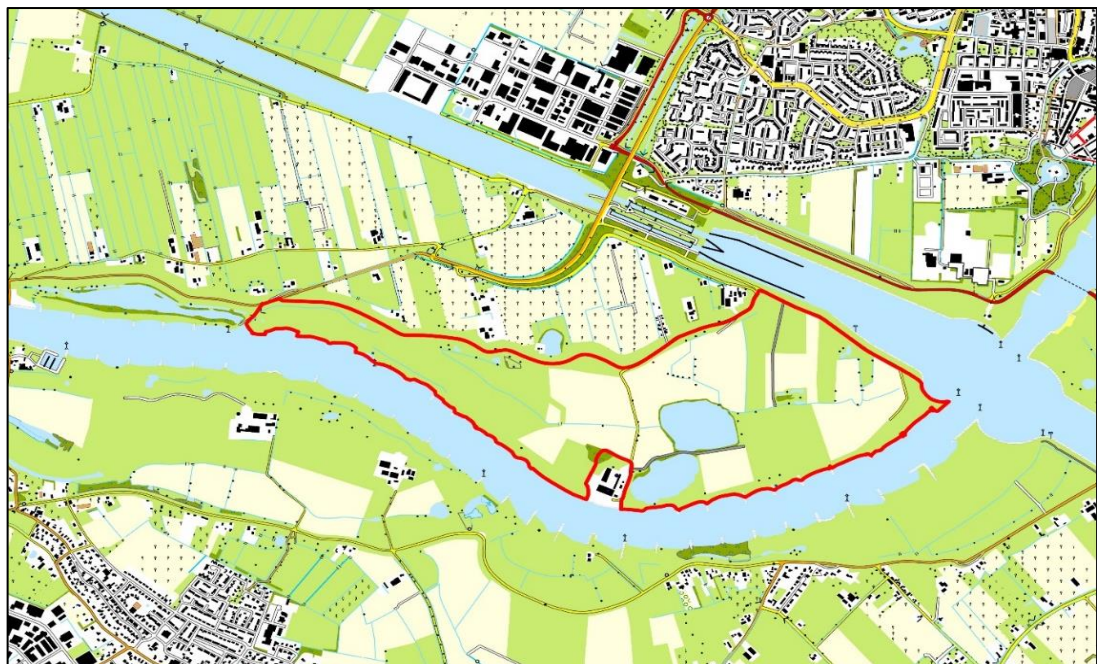
Foto-impressies van Rijksmonument Steenfabriek Bosscherwaarden, ovens op foto rechts en de nog operationele fabriek hieronder in 1952

In de Bosscherwaarden is in het verleden al klei gewonnen voor de keramische industrie en voor dijk- en bouw. Het terrein is nadien grotendeels hersteld voor landbouwkundig gebruik, o.a. door diepe delen op te vullen met grond en baggerspecie afkomstig van onder andere het Amsterdam-Rijnkanaal. Er is in de zeventiger jaren van de vorige eeuw ook zand gewonnen, waarna de 18 meter diepe plassen gedeeltelijk zijn opgevuld met verontreinigde baggerspecie en bouw- en sloopafval. Deze twee plassen zijn nog kenmerkend aanwezig in het gebied. Een aantal percelen aan de oostkant van de uiterwaard zijn nog onvergraven.

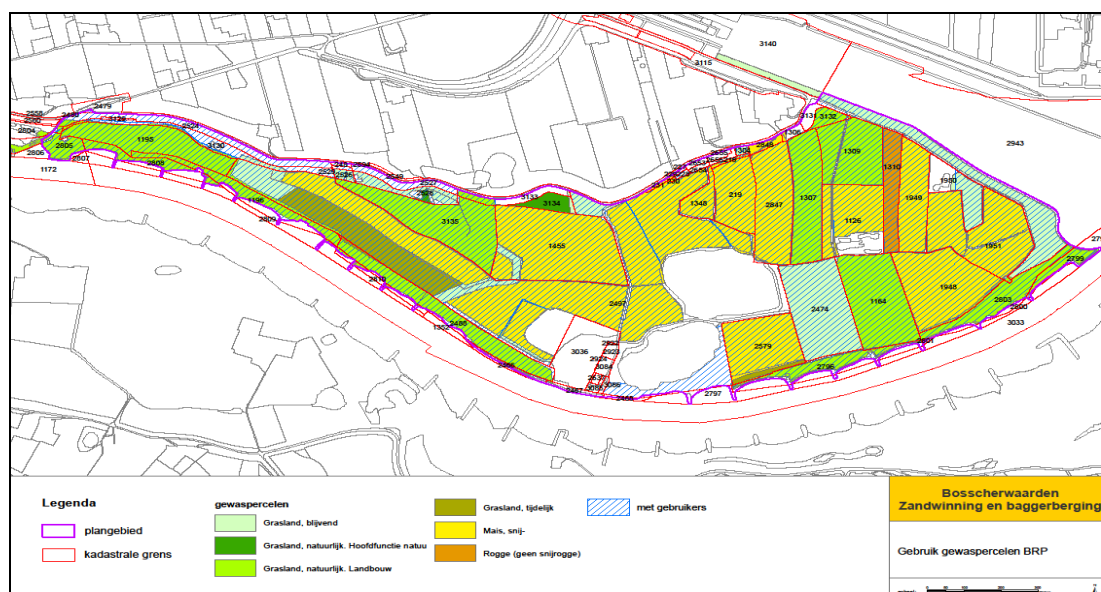
Begrenzing

Het plangebied waarop dit beheerplan van toepassing is, betreft het rood omlijnde gebied op onderstaande kaart.

Plangebied (rood omlijnd)

De afbeelding hieronder laat de gebruikssituatie anno 2020 zien.

Huidig gebruik Bosscherwaarden: vooral snijmais (geel) en landbouw grasland, groen

2.2 De toekomst na zandwinning

De Bosscherwaarden worden na de winning van zand en verondieping conform de wensen van rijk, provincie en gemeentelijke overheid heringericht tot oorspronkelijke natuur die past binnen het rivierenlandschap. Het gebied wordt toegankelijk voor vegetatietypes en fauna die eveneens kenmerkend is voor het rivierengebied. Bovendien wordt er in dit gebied riviernatuur opgeleverd zoals deze vroeger was. In het Nederlands rivierengebied een zeldzaamheid.

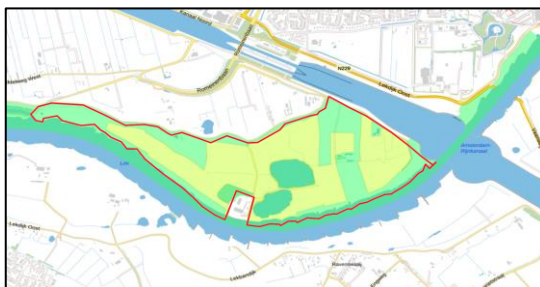
De rivier krijgt via de brede geul waarvoor bij discussie en besluitvorming over het Inrichtingsplan gekozen is, zie pag 14 en 15, meer invloed op de Bosscherwaarden. Het gebied blijft relatief weids en open door begrazing. Dit geeft fraaie natuurlijke overgangen.

Een voorbeeld van fraaie natuurlijke overgangen ontstaan door begrazing met koeien

2.3 Kenmerken die behouden blijven

Er is bij de discussie over de ontzanding en herinrichting vrij veel overleg geweest over huidige kenmerken van De Bosscherwaarden die behouden zullen blijven, en waarmee tijdens inrichting en bij uiteindelijk beheer dus rekening zal worden gehouden. Daarover is in de Aanvulling op het Milieueffectrapport al een en ander beschreven. In deze paragraaf een overzicht van wat behouden blijft.

Bron: webkaart.provincie-utrecht.nl (2019)

Natuur: voor Bosscherwaarden geldt dat het gebied door de Provincie is aangemerkt als Groene Contour (lichtgroen), en een beperkt deel (donkergroen) reeds onderdeel van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) is. Een ander deel, met name de randzones in het gebied en de begroeiing langs de twee bestaande plassen blijft behouden. Daarbij geldt slechts een voorbehoud: mogelijk is de noordelijke plas dermate verontreinigd dat deze deels afgegraven moet worden.

De steenfabriek: De Bosscherwaarden wordt gekenmerkt door een oude steenfabriek die inmiddels is aangemerkt als Rijksmonument. Zie foto's op pagina 9. Naast de fabriek staat een karakteristieke kraan die ooit werd gebruikt voor het lossen van kolen en het laden van bakstenen op schepen. Zie foto hieronder.

Het perceel waarop de steenfabriek is gevestigd, maakt formeel geen onderdeel uit van de projectlocatie. Dat geldt ook voor het aan de fabriek grenzende ooybosje, zie de foto hieronder, en het nog resterende deel van het smalspoor, zie foto hiernaast, dat herinnert aan het vervoer van de gewonnen klei. Alles zal behouden blijven. Bij de eindinrichting en beheer van het gebied is het van belang dat het deel van het perceel van de steenfabriek dat er nu nog wat rommelig en armoedig uitziet zodanig wordt opgeknapt dat de locatie in totaliteit qua uitstraling aantrekkelijker wordt voor de toekomstige recreant / bezoeker.

smalspoor bij steenfabriek blijft behouden

Steenfabriek Bosscherwaarden met karakteristieke oude kraan op de voorgrond

Behoud van Het Wiel: In februari 1747 brak de Lekdijk bij Buurtschap De Noord in Wijk bij Duurstede volkomen onverwachts door. Cothen, Langbroek, Schalkwijk, Honswijk en 't Waal stonden blank, gevolgd door woongebieden als Abstede, Oudwijk, Blauwkapel (gem Utrecht) Westbroek en Tienhoven. Ook in zuidelijke richting stroomde het water alle kanten op. De schade was groot en het herstel duurde lang.

Overzichtsfoto: links van de Lekdijk een deel van Bosscherwaarden, rechts van de Lekdijk het hoefijzervormige 'Wiel de Noord'

Anno 2020 resteert er nog een herinnering aan die ramp: in buurtschap De Noord ligt het 'Wiel de Noord', zie de foto hierboven. Achter Het Wiel is een overslagwaaier ontstaan die bestaat uit uitgekolt materiaal, waardoor een heel kenmerkende vorm ontstond, met een helling van het wiel af. Bij het herstel van de dijk na de ramp werd de dijk om het wiel heen geleid, resulterend in een bochtige dijkloop, die –zie foto– nog goed zichtbaar is. Kortom: alle reden om dit karakteristieke landschapsaspect ook in de beheerfase te behouden. In algemene zin zullen de door initiatiefnemer uit te voeren werkzaamheden geen invloed hebben op het landschap aan de binnendijkse zijde.

Noot: er was enige tijd geleden bij de bespreking van het Milieu Effect Rapport discussie over de mogelijke aantasting van 'cultuurhistorische relictten in het gebied', zoals kades, verkavelingspatronen, restanten van hagen. Het oorspronkelijk MER rapport heeft die relictten vrij 'zwaar' aangezet, in die zin dat er in het gebied dat ontzand gaat worden geen cultuurhistorische elementen zijn waarvan vastgesteld kan worden dat die behouden moeten blijven. Het is wel zo dat op het terrein van de steenfabriek, op het donkergroene deel van Bosscherwaarden en in de directe omgeving karakteristieke kenmerken zijn, zoals het Wiel hierboven, die echter onaangetast zullen blijven.

Huidige bewoning Bosscherwaarden: In de Bosscherwaarden liggen drie woningen direct naast de oude steenfabriek. Die woningen en de fabriek liggen niet in het projectgebied en worden derhalve volledig gespaard. De leefbaarheid voor die bewoners zal in de beheerfase gerespecteerd worden.

Toegankelijkheid van het gebied: Bosscherwaarden wordt met enige regelmaat bezocht door omwonenden die hun hond uitlaten, wandelen langs het water, of al fietsend 'een frisse neus willen halen'. Die toegankelijkheid zal ook in de beheerfase blijven bestaan.

2.4 Bosscherwaarden: de eindinrichting

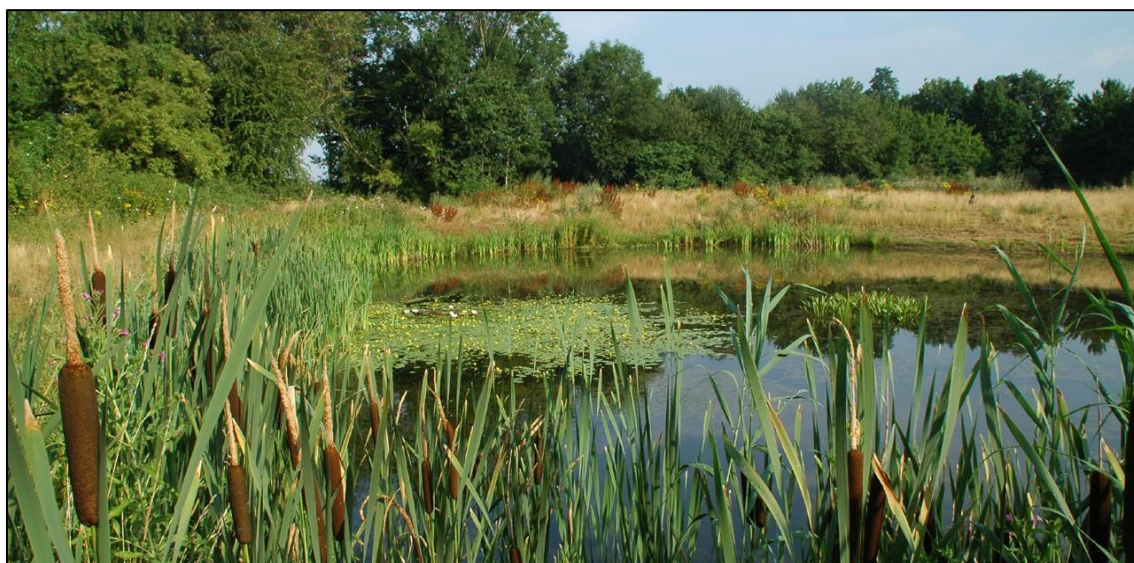
Op pagina's 18 en 19 een afbeelding van de uiteindelijke inrichting van Bosscherwaarden. Het beheer zal gebaseerd zijn op het in stand houden van deze inrichting.

Natuurlijke overgangen in het eindontwerp zijn belangrijk voor veel soorten dieren en planten. Zo profiteren veel vlinders en zweefvliegen van de combinatie van zon en luwte in bosranden. Daar wordt dus nadrukkelijk aandacht aan gegeven.

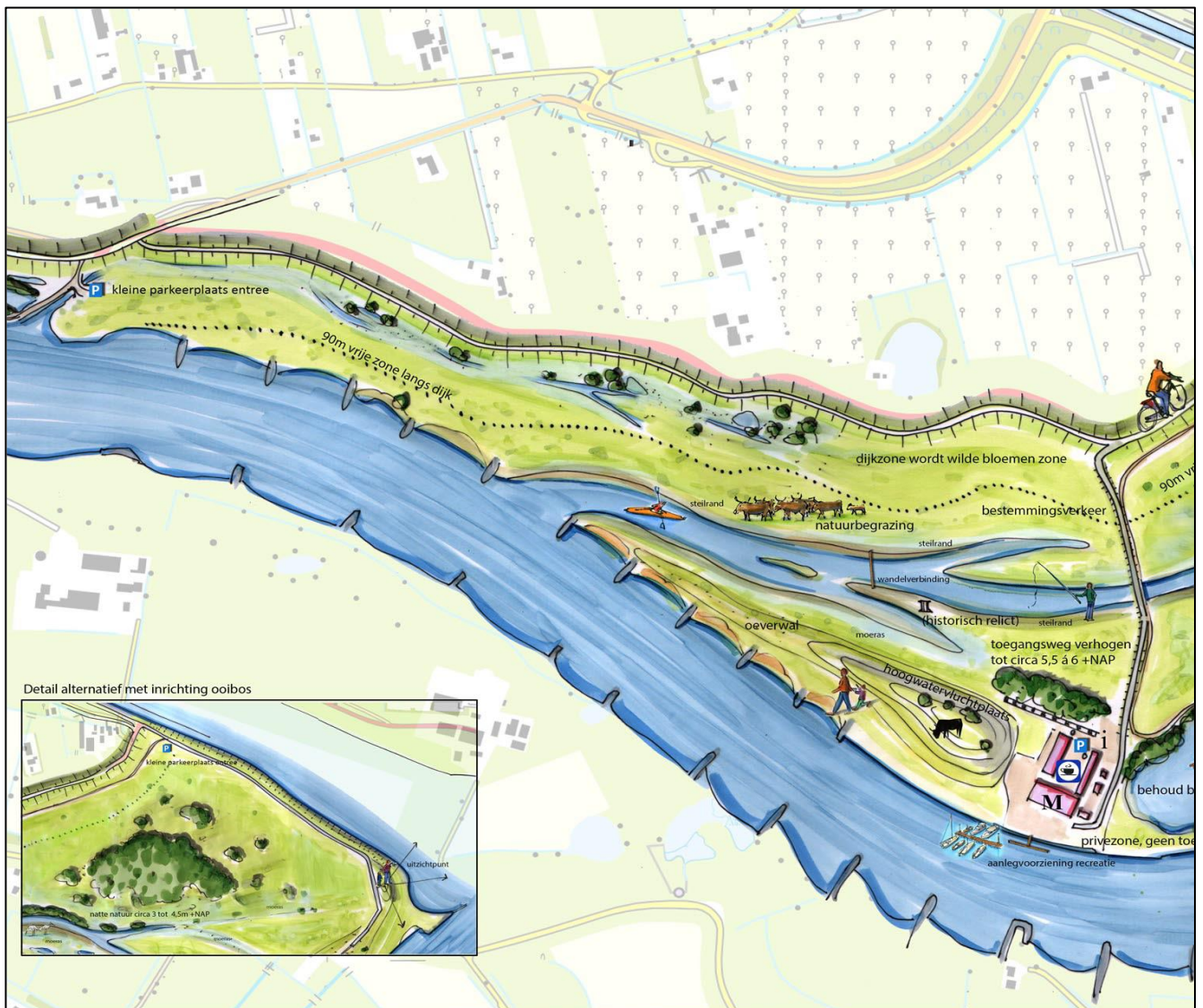

Terrasjeskommavlieg en gehakkelde aurelia zonnen graag in bosranden

Begrazing: Een belangrijke reden om bij onderdelen van de eindinrichting te kiezen voor begrazing is dat het maaien en afvoeren van materiaal uit een dergelijk groot gebied afgezien van de doorlopende kosten bij eindbeheer, de rust verstoort en delen van de ontstane flora en fauna kan beschadigen. In het gebied is mede daarom een hoogwatervluchtplaats ingepland. Deze is nodig omdat grazers het hele jaar in het gebied aanwezig zullen zijn en dus in een uitzonderlijke situatie ook te maken kunnen krijgen met hoogwater. Ervaringen van vergelijkbare projecten laten zien dat grazers na enige tijd het gebied op hun duimpje kennen en zich bij hoogwater op de hoogwatervluchtplaats zullen verzamelen. Zeker als ze langere tijd en jaarrond in het gebied verblijven. Er kan worden gekozen voor natuurlijke rassen, maar er wordt gestreefd om hierin samen te werken met lokale pachters/agrariërs en dan is de kans groot dat landbouwrassen worden gebruikt. Dit zal wel jaarrond moeten gebeuren, omdat vooral in de winter houtige gewassen worden teruggedrongen. Ook is er een sterke voorkeur voor kuddes met een sociale structuur, omdat deze beter samengaan met extensieve recreatie.

Voorbeeld van toekomstige natuurontwikkeling rondom de geplande strang in Bosscherwaarden

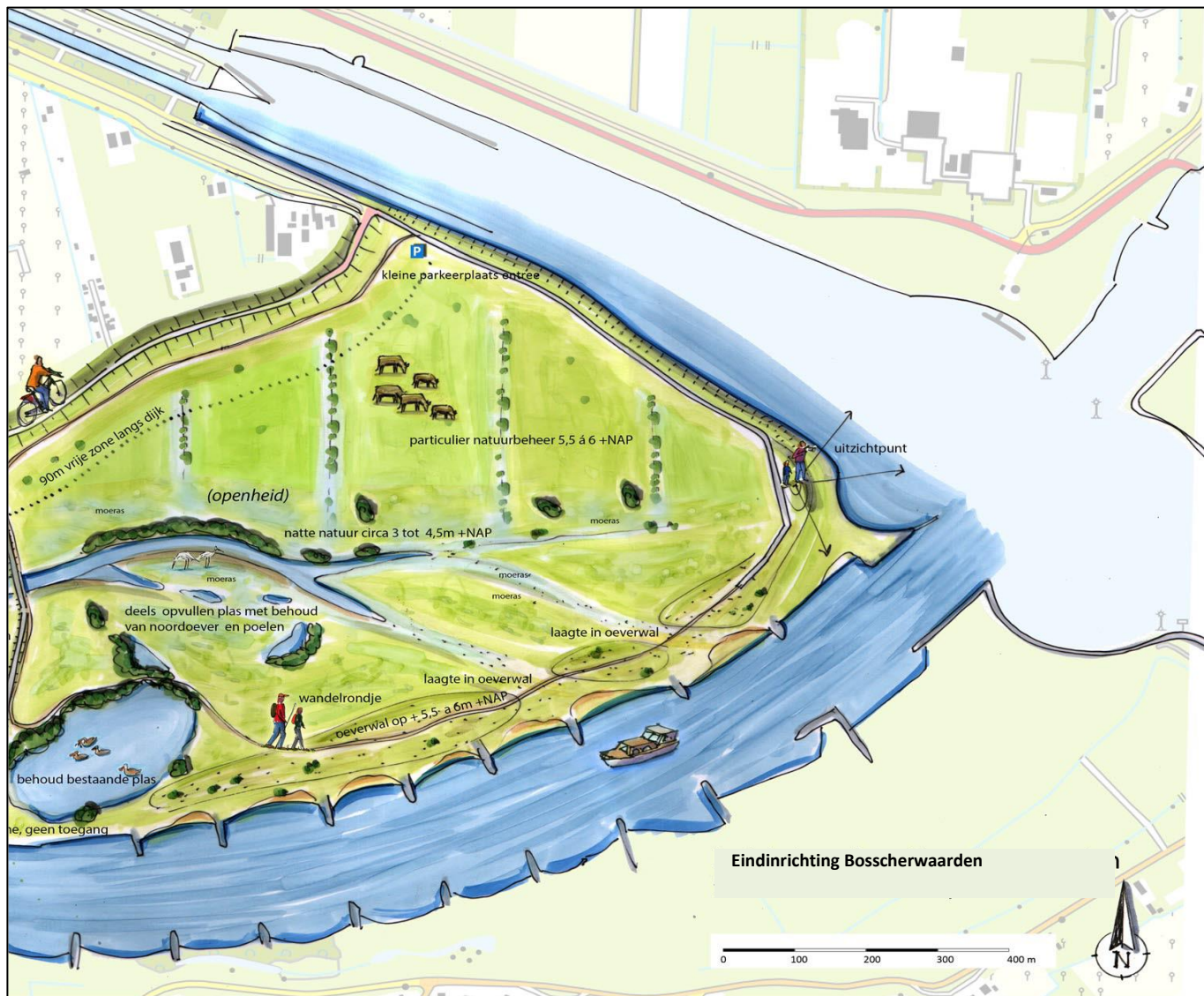

Toelichting op de voorgestelde eindinrichting van Bosscherwaarden

Met een deel van de beoogde eindinrichting zal al snel begonnen worden, omdat de ontzanding op ongeveer 150 meter van de dijk en eveneens op ruime afstand van de Lek en Neder-Rijn zal plaatsvinden. De oude steenfabriek en de restanten van de oude spoorlijn blijven zoals de tekening aangeeft behouden. Mogelijk kan de steenfabriek- in overleg met gemeente Wijk bij Duurstede en beheerders Steenfabriek ruimte bieden voor het vestigen van een bescheiden vormgegeven educatief bezoekerscentrum met horecavoorziening, alsmede een aanlegsteiger voor kleine (roei)bootjes.

De bestaande begroeiing rondom het kadastrale perceel waarop de steenfabriek, de oude spoorlijn en de woonhuizen liggen wordt ingepast in de herinrichting tot natuur en blijft daarmee onaangetast. De brede rand die het gehele gebied Bosscherwaarden omgrendst wordt bij aanvang van werkzaamheden ingericht als natuur en de locaties waar zand worden gewonnen, gevolgd door verondieping, gefaseerd van Oost naar West snel daarna.

De pachters van landbouwpercelen in vakken die nog niet ontzand worden, kunnen hun werkzaamheden in principe nog enige jaren voortzetten. Daarover wordt nader overleg met gemeente en de landbouwsector gepland.

De brede rand variërend van 90-150 meter (zie tekening pag. 5, het donkergroene vak) zal een groene gordel vormen waardoor de ontzandingswerkzaamheden beduidend minder zullen opvallen, mede omdat deze werkzaamheden nagenoeg volledig geëlektrificeerd en daarmee zeer geluidsarm plaatsvinden. De toegangsweg tot het kadastrale perceel steenfabriek met inbegrip van de aldaar gelegen woonhuizen blijft zowel in de zomer als in de winter toegankelijk voor bewoners en bezoekers. Op dit moment liggen er ten oosten van de steenfabriek nog twee diepe plassen. Een van die plassen zal met behoud van de huidige begroeiing onderdeel gaan uitmaken van de ingetekende strang. Een strang is een nevengeul van een rivier binnen een uiterwaard. Strangen kwamen in het verleden zeer veel voor in het typische Nederlandse rivierengebied en worden op diverse locaties in ere hersteld. Bij hoog water dragen deze strangen bij aan een waterstandsverlagend effect.

De gedeeltelijke opheffing van de huidige tweede plas is waarschijnlijk noodzakelijk: dat is het resultaat van het verwijderen van het materiaal dat daar in het verleden is gestort (afval, verontreinigde bagger, restmateriaal steenfabriek), en mede daarom wordt deze plas, met name de bestaande begroeiing, geïntegreerd in de voorgestelde definitieve inrichting met de strang zoals weergegeven in de tekening. De antropogene verontreinigingen worden dus verwijderd en de reeds bestaande natuurwaarden (waaronder bevers) blijven behouden. Na volledige afronding wordt het proces beëindigd door overdracht van het ingerichte gebied aan de eindbeheerder Staatsbosbeheer.

De hierboven beschreven herinrichtingsactiviteiten worden gefinancierd door Bosscherwaarden BV.

Veel natuurgebieden worden begraaasd met bijv. konik paarden en galloway runderen die het hele jaar buiten blijven en waarbij jongen zonder menselijke hulp worden geboren

Particulier natuurbeheer: Naast begrazing is er in de hoger gelegen noordoosthoek van Bosscherwaarden eventueel ruimte voor particulier natuurbeheer, zoals aangegeven door een aantal omwonenden die bij de discussie over inrichting betrokken waren, bijvoorbeeld in de vorm van seizoensbeweidning en ruwvoerwinning door duurzaam werkende agrariërs of geïnteresseerde particulieren.

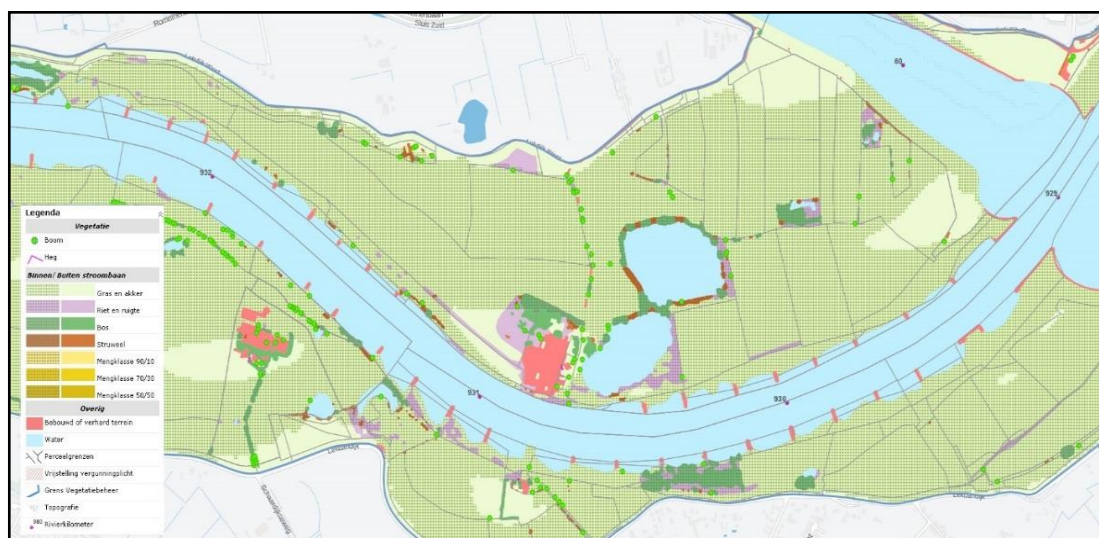
Of voor een andere passende invullingen door omwonenden, bijvoorbeeld paarden. Op het moment dat de plannen voor dit initiatief verder zijn gevorderd zullen de mogelijkheden hiervoor in samenspraak tussen geïnteresseerden, de Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede en eindbeheerder Staatsbosbeheer verkend worden.

Een alternatieve mooie en landschappelijk inpasbare invulling van de noordoostelijke hoek is oobos. Dit is de enige plek in het gebied waar ruimte is voor spontaan te ontwikkelen oobos. Dit omdat het gebied bij overstromingen in de stroomluwte ligt van de kade van het Amsterdam Rijnkanaal. Een bos dat niet in de luwte ligt kan gevaar opleveren bij hoogwater omdat het water kan opstuwen. Hierdoor kan de druk op de dijk dan toenemen. Om die reden staat Rijkswaterstaat nooit bossen toe op plekken waar ook maar de kleinste kans is dat dit gevaar oplevert. In de detailuitsnede van het Inrichtingsplan (zie pagina 14) is de optie met meer oobos in een apart kader ingetekend. Deze optie heeft een aantal voordelen voor de natuur en voor Rijkswaterstaat, omdat er een tekort is aan (Europees beschermde) oobossen langs de Nederlandse rivieren. Overigens wordt er geen bos aangeplant, maar zal dit zich spontaan ontwikkelen. Soorten die gedijen in een dynamisch systeem als riviernatuur zijn prima in staat zelf een geschikt gebied te koloniseren.

Mooi voorbeeld van een ooibos (Brabantse Biesbosch)

Vegetatiekaarten: de kaarten hieronder tonen de huidige sterk verarmde en toekomstige verrijkte vegetaties in meer detail.

Bestaande vegetatiekaart van het gebied (maart 2016)

Na uitvoering van het project wordt het grootste deel van het gebied grasland. Een deel wordt water (deels diep en deels ondiep met waterplanten). Verder: een deel nat grasland, ooibos, zandige en slikkige oevers en nog kleinere oppervlaktes aan verharding en het behoud van bestaand bos. De toegangsweg blijft en er zijn plannen voor een fietsroute door het oostelijke deel, maar deze nemen weinig oppervlakte in beslag.

Er wordt een zogenaamde 'objectenboom' gemaakt zodra het technische ontwerp is uitgewerkt. Een objectenboom wordt gebruikt om per object beheerdoelen, functies, maatregelen en verantwoordelijken te beschrijven.

Beheerkaart Bosscherwaarden

Een voorbeeld van een object is de toegangsweg. In de objectenboom wordt over dit object beschreven welke functie het heeft (toegang garanderen voor bewoners tot bepaalde waterhoogte), welk beheer nodig is (bijv. inspecteren op gaten in de weg) en wie verantwoordelijk is voor het onderhoud. De objectenboom zal pas worden opgesteld ná besluitvorming en vergunningverlening, omdat er tot die tijd nog aanpassingen in het ontwerp mogelijk zijn. Dit beheerplan behandelt het beheer en onderhoud op hoofdlijnen.

2.5 Doel van het beheerplan

In juni 2011 maakten de provincie Utrecht en partijen waaronder Staatsbosbeheer, Het Utrechts Landschap, Stichtse Milieufederatie en LTO, afspraken over gezamenlijke inzet voor de realisatie van nieuwe natuur in Utrecht. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Het Akkoord van Utrecht. Onderdeel van de afspraken was het toevoegen van 3000 hectare aan de zogenaamde Groene Contour.

Beschermde natuur in de provincie Utrecht

Bron: website provincie Utrecht (2 maart 2019)

“De basis van het natuurbeleid is de het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS/ Ecologische Hoofdstructuur). Het NNN is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Nederland. Grotere natuurgebieden zijn beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden, zoals verdroging. Ze zijn gevarieerder en er kunnen meer soorten planten en dieren leven. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden.

In de Groene Contour willen wij landbouwgronden omvormen tot natuurgebied om daarmee het Natuurnetwerk Nederland te versterken. Het gaat om een totale omvang van 3000 hectare... Na realisatie wordt de nieuwe natuur opgenomen in het NNN.... Voor natuurontwikkeling in de Groene Contour is geen subsidie beschikbaar.”

Hoewel de in 2011 vastgelegde doelen duidelijk zijn (3.000 hectare nieuwe natuur) blijkt het erg ingewikkeld om private financiering te vinden voor die nieuwe natuur. In 2018 is er van de gewenste 3.000 hectare nog maar 84 hectare gerealiseerd. Daarom hebben op 9 juli 2018 een grote meerderheid van de provinciale partijen (CDA, D’66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren en VVD) de Motie Versnelling Groene Contour aangenomen. Doel van deze motie is realisatie van de Groene Contour te versnellen. Als het plan voor de Bosscherwaarden doorgaat zal het totaal aan nieuwe natuur in één klap enorm toenemen, met ongeveer 130 hectare.

3 Bosscherwaarden: beheervisie

Dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het werkelijke fysieke gedeelte van het beheerplan. Daarbij komen dus aan de orde: wat, wanneer, waar, hoe vaak en hoe lang.

3.2 Doelstellingen beheer

De beheerdoelstelling is om de Bosscherwaarden na de realisatie van de herinrichting te beheren als aaneengesloten gebied met riviernatuur. Van groot belang daarbij is voldoende ruimte voor de vereiste doorstroming voor het rivierwater. Dit is door Rijkswaterstaat als een harde eis geformuleerd en is dus ook opgenomen in het Inrichtingsplan. Verder komt er ruimte voor extensief recreatief gebruik, zoals wandelen en fietsen.

Betrokkenheid van agrariërs uit de omgeving bij het beheer en onderhoud heeft maatschappelijk gezien de voorkeur. Dit zal in samenwerking tussen initiatiefnemer en de professionele terreinbeheerder Staatsbosbeheer worden georganiseerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het jaarrond inscharen van vee voor natuurbegrazing, en in het noordoostelijke deel mogelijk om particulier natuurbeheer met hooi- en ruwvoerwinning of andere passende gebruiksvormen.

3.3 Bosscherwaarden: streefbeelden

Veel rivieruiterwaarden behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en zijn daarmee wettelijk beschermd. Sinds de herijking van het NNN in 2012 (de NNN heette toen nog Ecologische Hoofdstructuur, of EHS) zijn alleen ten oosten van Wijk bij Duurstede en bij Nieuwegein en Vianen nog gronden begrensd als te ontwikkelen natuur in de EHS ("nieuwe natuur"). De overige te ontwikkelen natuur ligt nu in de Groene Contour en heeft daarmee een minder strikte bescherming. De Bosscherwaarden zullen na omzetting in natuur naar alle waarschijnlijkheid onderdeel gaan uitmaken van de Groene Contour en vervolgens mogelijk onderdeel worden van het NNN.

De variatie in omstandigheden (bodem, overstromingsduur, sedimentatie, ingrepen in het verleden, beheer) in de Bosscherwaarden biedt ruimte voor het bereiken van verschillende natuurdoelen en daarmee voor een hoge biodiversiteit. Een doel met hoge prioriteit zijn de droge schraallanden - zoals stroomdalflora en glanshaverhooilanden (stroomdalgraslanden) - die zo karakteristiek zijn voor uiterwaarden. In de lagere delen kunnen vochtige hooilanden en moeras gaan groeien en op de periodiek droogvallende oevers ontstaan interessante pioniervegetaties. Dit wordt afgewisseld met oobos. In de noordoosthoek kunnen kruiden- en faunarijke akkers een aanvulling vormen op de uiterwaarden-natuur.

In het kader van het rivierkundige beheer, met het oog op de afspraken rond de hoogwaterveiligheid, is het belangrijk oog te hebben voor het beheer van de drogere delen van de uiterwaard waar de stroomdalflora zich gevestigd heeft. De ambitie voor de uiterwaarden is juist die zeldzame en kenmerkende natuurelementen van het rivierengebied te versterken.

Vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is door Rijkswaterstaat interesse getoond voor de combinatie van oobos en een strang, omdat wortelstelsels en rivierhout in het water een grote bijdrage kunnen leveren aan de soortenrijkdom in de rivier.

De dijkhellingen vormen een enorme oppervlakte grasland met, indien goed beheerd, goede potenties voor soortenrijk kruiden- en faunarijk grasland of glanshaverhooiland. In verband met het op stapel staande deltaplan voor de dijken is het van belang de huidige hotspots aan dijkflora te benutten voor herstel van die flora op de te vernieuwen dijkdelen. De primaire kering zelf valt overigens buiten dit beheerplan.

Het type extensieve recreatie waar in de Bosscherwaarden op wordt gemikt

Hieronder een tabel met de toekomstige vegetatie-eenheden in het heringerichte gebied:

Toekomstige vegetatie	SNL Type	areaal	Oppervlak	opmerkingen
Rivier	N02.01	9%	11,7 ha	nevengeul en r.oevers
Rivier- en moeraslandschap	N01.03	6%	7,56 ha	
Zoete plas	N04.02	3 %	3,7 ha	Te handhaven plas
Moeras	N05.01	1 %	1,1 ha	Langs de dijk
Droog schraalland	N11.01	9 %	11,8 ha	Begraasd
Kruiden- en faunarijk gras-land	N12.02	55 %	69,6 ha	Begraasd
Glanshaverhooiland	N12.03	10%	13,0 ha	Particulier beheer
Kruiden-faunarijke akker	N12.05	2 %	2,0 ha	Particulier beheer
Zachthoutooibos	N14.01	5 %	5,7 ha	
		100%	126,2	

Tabel met beheertypen, SNL staat voor Subsidie Natuur en Landschap

3.4 Schoonhouden van het gebied / verwijderen van zwerfvuil

Een taak voor de initiatiefnemer en de toekomstige beheerder is het opruimen van afval en zwerfvuil op de plekken waar veel publiek komt, zoals bij parkeervoorzieningen. Deze taak start al in de Uitvoeringsfase, en zal voortgezet worden bij het uiteindelijk beheer van Bosscherwaarden. Dit kan samen gaan met toezichthoudende rondes. Een periodieke (jaarlijkse) voor- en najaars schoonmaak langs de rivieroever is gebruikelijk, om het aangespoelde en/of door mensen achtergelaten niet-organische vuil op te ruimen en ervoor te zorgen dat het niet door de grazers wordt opgegeten of t.z.t. zijn weg vervolgt naar zee. De ervaring leert dat na een periode van hoog water drijfthout (riet e.d.) drijfthout en ander drijvend (plastic) afval van de dijkellingen verwijderd moeten worden. Het opruimen van zwerfvuil is overigens een grote maatschappelijke beweging aan het worden (zie www.schonerivieren.nl). Ook Bosscherwaarden zal hierbij worden aangemeld.

3.5 Randvoorwaarden beheer

Dit beheerplan gaat over het uiteindelijke 130 hectare beheergebied van het project, en gaat dus niet over:

- de primaire waterkering, omdat het beheer van de dijk een taak is van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR);
- het zomerbed, omdat Rijkswaterstaat verantwoordelijk is voor beheer daarvan;
- het steenfabrieksterrein, dat onder verantwoordelijkheid valt van Het Utrechts Landschap en de particuliere eigenaren.

Het beheer van het uiteindelijke natuurgebied moet aan verschillende doelen voldoen. Naast natuurdoelen zijn dat doelen die te maken hebben met de hoogwaterveiligheid, de scheepvaart en met agrarische activiteiten in de directe omgeving van Bosscherwaarden.

Het ecologische beheer richt zich op de doelen uit het Inrichtingsplan Bosscherwaarden, met als uitgangspunt een aaneengesloten en integraal begraaasd gebied met circa 115 hectare riviernatuur, met in de noordoosthoek mogelijk een afgezonderd gedeelte van 15 hectare particulier natuurbeheer.

Een wettelijke taak betreft het reguleren van de wildstand, zodat geen (landbouw)schade optreedt in het binnendijkse gebied. Ganzenpopulaties worden vanuit ditzelfde motief gereguleerd conform de provinciale afspraken en er wordt in de Bosscherwaarden zelf gezorgd voor voldoende natuurlijk beheerde foeragemogelijkheden voor ganzen. Voor de fruitteelt schadelijke vegetaties, zoals afgestorven meidoorns, zullen tijdig uit het gebied verwijderd worden.

Rivierkundig dient het beheer te waarborgen dat de afgesproken waterstands daling bij maatgevend hoog water op orde blijft. De vegetatie dient zodanig te worden gereguleerd dat er niet meer opstuwning wordt veroorzaakt dan het afgesproken interventieniveau (zie het deelrapport Rivierkunde in het MER). De hoogwatergeul dient op voldoende diepte te worden gehouden.

Het landschappelijk beheer richt zich op het behoud van de landschappelijke diversiteit na de herinrichting, zoals in het ruimtelijke kwaliteitskader is beschreven, met:

- uitzichten vanaf de dijk en vanuit het gebied naar de dijk
- werkzame ecologische processen
- behoud van de karakteristieke componenten van het riviersysteem
- het beheer van de bij de herinrichting gespaarde cultuurhistorische elementen, zoals hagen en knotbomen.

In de noordoosthoek komt de lokale betrokkenheid tot uiting op de 15 hectare particuliere beheerpercelen. Hier kan het gebruik van tijd tot tijd wisselen.

Het recreatieve beheer richt zich op toegankelijkheid in het gebied, waarbij het gebied extensief gebruik wordt. Het recreatieve beheer is het belangrijkste onderdeel om de gezamenlijk geleverde inspanning rond het project te promoten. Vis- en jachtrechten worden in overleg met de eigenaar en de beheerder uitgegeven.

Het besluitvormingstraject (o.a. de vergunningverlening) zal mogelijk leiden tot nadere voorwaarden rond het beheer.

3.6 Dagelijks en cyclisch beheer

De Bosscherwaarden zullen worden beheerd als een aanéengesloten natuurgebied met extensief recreatief gebruik, mogelijk met particuliere vormen van beheer in de noordoosthoek. Aanvullend hierop is er langjarig, *cyclisch beheer*; hoe vaak dit nodig is zal moeten blijken uit de resultaten van het monitoringprogramma dat deel uitmaakt van dit beheerplan. Het cyclische beheer is in feite groot onderhoud, zoals het uitbaggeren van geulen als deze dichtslibben en het (deels) kappen van te veel oobos. Cyclisch beheer hoeft in vergelijkbare beheergebieden maar eens in de 25 -50 jaar te gebeuren. Bij de in te dienen aanvraag de Waterwetvergunning zal al rekening worden gehouden met de effecten van de natuurlijke ontwikkelingen.

3.7 Tijdelijk beheer tijdens de uitvoeringsfase

Het in de vorige paragraaf beschreven beheer gaat over het beheer van het uiteindelijk opgeleverde natuurgebied. Er zal echter niet worden gewacht met beheer tot het gebied is opgeleverd. Gedurende de uitvoering van het project zal initiatiefnemer in samenwerking met / in afstemming met de Wijkse Vereniging voor Natuur en Milieu en de uiteindelijke eindbeheerder zorgdragen voor het beheer van het deel van Bosscherwaarden waar geen ontzanding gaat plaatsvinden maar dat meteen ingericht wordt als natuur. De verantwoordelijkheid geldt ook voor de locaties waar geen schop in de grond gaat, maar waar bijvoorbeeld de toegang (tijdelijk) wordt bemoeilijkt/verhinderd.

Initiatiefnemer heeft vanuit haar verleden als intensief betrokkene bij het programma De Maaswerken dat onder andere gericht was op vormen van natuurontwikkeling veel ervaring opgedaan met tijdelijke beheermaatregelen, en heeft daarbij ook met enige regelmaat excursies georganiseerd voor onderwijsinstellingen, ondernemersverenigingen en omwonenden. Dat leidde tot groeiende betrokkenheid van velen bij de duurzame ontwikkelingen, en had dus een erg goede impact, resulterend in 'social ownership' bij velen.

Beheer tijdens en na werkzaamheden is in hoge mate bepalend voor het type vegetaties dat zich zal ontwikkelen. Zo kiemen wilgen alleen op braakliggende grond. Als er nauwelijks grond braak ligt zullen wilgen zich niet makkelijk vestigen. Als er lange tijd grond braak ligt daarentegen, ontstaat het risico dat er meer wilgen kiemen dan gewenst. Kortom: maatwerk is geboden.

Goed uitgevoerd tijdelijk beheer voorkomt het ontstaan van een beheerachterstand en daarmee gepaard gaande hoge kosten om ongewenste ontwikkelingen recht te zetten. Het tijdelijk beheer tijdens de uitvoeringsfase komt in principe overeen met het beheer conform dit beheerplan, waarbij op sommige aspecten wel meer controle nodig is (zoals wilgenkieming op slijkige of slibbige oevers).

Wilgen kunnen in korte tijd massaal kiemen op een slijkige/slibbige oever en groeien wel 2 meter per jaar

3.8 Beheer in relatie tot de invasieve exoten

In het Uitvoeringsplan Bosscherwaarden is aangegeven hoe de zogenaamde invasieve exoten zullen worden aangepakt. Invasieve exoten krijgen in onze samenleving steeds meer aandacht. Begin dit jaar werden wij allen overvallen door een wereldwijd verspreide invasieve exoot, de SARS-CoV-2, beter bekend als het Corona virus. Die exoot behoeft geen toelichting maar is wel een confronterend voorbeeld van wat exoten kunnen bewerkstellingen.

Invasieve exoten zijn planten, dieren én micro-organismen die door menselijk toedoen in een nieuw leefgebied terechtkomen en daar schade kunnen veroorzaken voor onder meer natuur, waterbeheer en gezondheid.

Affiche gemaakt door de Stichting platform Stop Invasieve Exoten, juni 2020

Hierboven een overzicht van de meest voorkomende exoten in Nederland. Onlangs vond 'de week van de exoten' plaats in Nederland. Er werden webinars georganiseerd en instructies over hoe bepaalde agressieve exoten bestreden kunnen worden.

Er hebben zich steeds meer soorten in Nederland gevestigd die hier van oorsprong niet voorkomen. Dat is niet nieuw, er hebben zich voor 1500 in Nederland al exoten gevestigd, denk daarbij aan konijn, fazant en knobbelzwaan. Die worden inmiddels gerekend tot de Nederlandse fauna. Met name de afgelopen decennia is het aantal uitheemse soorten in Nederland echter enorm toegenomen omdat er steeds meer onbewust en bewust menselijk handelen heeft plaatsgevonden. Voorbeelden zijn het leeggieten van aquaria met soorten die zich konden handhaven in de Nederlandse natuur, en verspreiding van soorten die door tuincentra werden/worden verkocht, zoals de Japanse duizendknoop en de Reuzenbereklaauw. De overlast door diverse exoten neemt inmiddels onaanvaardbare vormen aan omdat ze zich zeer snel vermeerderen ten koste van onze endemische soorten. Een interessant voorbeeld is de aanleg van het Main-Donau kanaal in 1992, waardoor vele zoetwatervissoorten uit de Kaspische en Zwarte Zee zich vestigden in onze wateren, waaronder in de Bosscherwaarden.

De zwartbekgrondel, die inheemse soorten verdringt

De reuzenberenklauw, schadelijk voor huid en ogen

rode rivierkreeft, *Astacus astacus*

verwijdering invasieve soorten door waterschap

Ook in de Bosscherwaarden en in de directe omgeving hebben zich dus diverse exoten gevestigd, in het bijzonder rondom en in de zandwinplassen waar de afgelopen jaren weinig tot geen beheer heeft plaatsgevonden. Het gaat dan in het water vooral om drie grondelsoorten die zich sinds 2004 gevestigd hebben (marmergrondel, zwartbekgrondel en kessler grondel), de smalle waterpest en de Amerikaanse rivierkreeft, en op het land om de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw. Dergelijke exoten hebben nu reeds een negatief effect op de gewenste biodiversiteit en natuurwaarden, en vragen om acties, gericht op terugdringen en beheersen van deze exoten. De rode rivierkreeft bijvoorbeeld, graaft graag tunnels waardoor onze dijken ernstig bedreigd worden. Ze vernietigen ook onze watervegetatie en dragen een schimmel bij zich waardoor onze endemische Europese rivierkreeft ernstig bedreigd wordt.

Feit is dat de bestrijding van exoten met name de waterschappen tonnen kost, zie foto, en nauwelijks resultaat oplevert: op dit moment is het dwelen met de kraan open. Vooral soorten als de grote waternavel overwoekeren alles. Kortom: de Nederlandse ecologie staat als gevolg van de exoten ernstig onder druk en vraagt om aandacht.

Initiatiefnemer heeft ervaring met de aanpak hiervan, en zal een Plan van Aanpak opstellen, gericht op het zowel in de uitvoeringsfase als in de beheerfase van Bosscherwaarden zoveel mogelijk uitbannen van deze soorten, afgestemd op het provinciaal beleid, dat in 2019 is vastgelegd in een provinciale beleidsvisie.

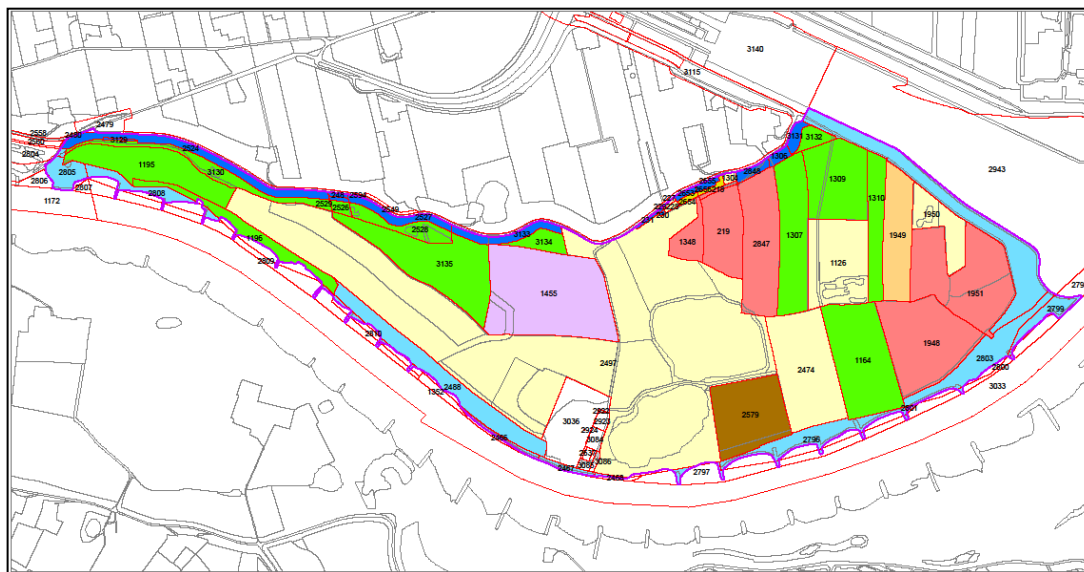
4 Toekomstig gebruik Bosscherwaarden

In dit hoofdstuk een toelichting hoe het agrarisch grondgebruik op dit moment georganiseerd is, hoe dit tijdens de uitvoeringsfase gaat veranderen, en hoe vervolgens het beheer afgestemd gaat worden op de veranderingen in agrarisch gebruik.

4.1 Huidig agrarisch gebruik Bosscherwaarden

Met nagenoeg alle eigenaren van percelen in Bosscherwaarden bestaat anno 2020 goed en actief contact, en bereidheid om percelen ter beschikking te stellen is aanwezig zodra het proces van vergunningverlening gaat starten.

Eigenaren van percelen in Bosscherwaarden

1 (P)	2 (P)	3 (SBB)	4 (P)	5 (RO)	6 (RO)	7 (P)	8 (P)
-------	-------	---------	-------	--------	--------	-------	-------

De tekening toont duidelijk aan dat ongeveer 80-85% van de grond in eigendom is van 3 eigenaren. Er zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop eigendomsoverdracht van deze particuliere eigenaren, danwel verwerving van percelen van (rijks)overheid en toekomstige beheerder Staatsbosbeheer, gevolgd door ontzanding, gaat plaatsvinden. De verwachting is dat nagenoeg alle eigenaren medewerking zullen verlenen aan het ontzandingsinitiatief, gevolgd door natuurontwikkeling.

In goed overleg met betrokken pachters van percelen zal definitieve besluitvorming plaatsvinden over uitfasering en verplaatsing van de activiteiten die nu nog door pachters van de grond op halfjaar- of jaarbasis worden uitgevoerd. Doordat er gefaseerd gewerkt wordt zal het afbouwen van het agrarisch gebruik ook gefaseerd verlopen. Hierdoor is het voor een aantal van de in het gebied werkzame agrariërs mogelijk om nog een aantal jaar van het gebied gebruik te maken. Dit zal de oriëntatie op toekomstige werkzaamheden en transitie naar een ander gebied voor de betreffende agrariërs vergemakkelijken.

De Bosscherwaarden is na een lange periode van ontgrondingen en hercultivering op basis van jaarpacht in gebruik bij de agrarische sector, voor beweiding, hooiwinning en maisteelt. Zie tekening hieronder.

De uiterwaard bevat 87 hectare cultuurgrond, dit komt overeen met 3% van het areaal in de gemeente Wijk bij Duurstede. Het gebied is vooral van belang voor de ruwvoerwinning (circa 50% gras, 50% mais)

en voor nabeweiding. De gebruikers komen alle uit de omgeving, tot ongeveer 17 km afstand, er is geen sprake van een boerderij met huispercelen. Van groot belang in de toekomst is goede afstemming met de landbouwsector achter de dijk, waar overwegend fruitteelt plaats vindt.

Op basis van een overzicht uit 2019 zijn er zes particuliere eigenaren die landbouwgrond in bezit hebben (A tot en met F), en twee overheden. In totaal zijn er momenteel ongeveer acht afzonderlijke gebruikers, die de gronden gebruiken op basis van éénjarige pachtcontracten. Ruwweg de helft van het agrarisch grondgebruik is momenteel snijmais voor de voederwinning, de rest is grasland. Er wordt vrijwel nooit melkvee geweid in de Bosscherwaarden.

Ongeveer de helft van het agrarische gebruik in de Bosscherwaarden is maisteelt

In totaal gaat het huidige agrarisch gebruik om 87 hectare. Dit bedraagt volgens eigen berekening circa 2% van het areaal cultuurgrond in de gemeente Wijk bij Duurstede en 7% van het areaal aan grasland en mais.

Eigenaar	Gebruiker (1 jr pacht)	areaal
A (45,1 ha)	1	5,0
	2	5,2
	3	19,3
	4	10,4
	5	5,1
		45,5 (totaal A)
B	-	2,9
C	6	7,8
D	7	3,7
E	-	1,8
F	8 (loonwerker)	18,1
G (o.a. RVB, HDSR)	Niet bekend..	7,2
		87,0 (totaal)

*Particulier agrarisch grondbezit en agrarisch gebruik Bosscherwaarden (geanonimiseerd).
RVB is Rijksvastgoedbedrijf, HDSR is Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden*

Afspraken t.b.v. agrarische belangen

De betekenis van de Bosscherwaarden voor de agrarische sector is de afgelopen jaren een belangrijk onderwerp van gesprek geweest. De personen die de percelen pachten op jaarbasis spraken hun zorg uit dat hun bedrijfsvoering mogelijk in de knel zou komen als de Bosscherwaarden uiteindelijk geheel uit de agrarische productie wordt gehaald.

Initiatiefnemer heeft contact met de grondeigenaren en met de huidige grondgebruikers en zal zich inzetten om de relocatie van de grondgebruikers, indien gewenst, zo soepel mogelijk te laten verlopen.

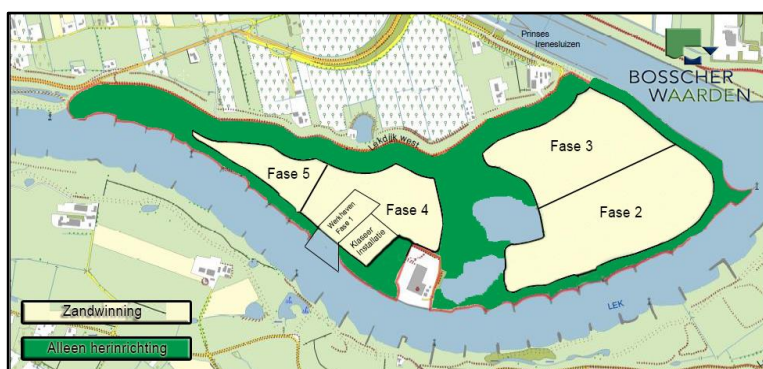
Het goede nieuws is dat de agrarische oppervlakte binnen De Bosscherwaarden langzaam wordt afgebouwd en dat nu reeds gestart kan worden met zoeken naar vervangende percelen binnen de gemeente. De door de LTO gevraagde aanpassing van de projectdoelstellingen naar een herinrichting voor agrarische bedrijfsvoering sluit niet aan bij landelijk, provinciaal en gemeentelijk beleid. Wel is er volop ruimte voor deelname door huidige pachters aan het toekomstige natuurbeheer, onder nader te maken afspraken in samenspraak met Staatsbosbeheer over aspecten als bemesting, gewasbescherming en begrazingsintensiteit.

4.2 Verantwoordelijkheden tijdens de uitvoering

In het Uitvoeringsplan zijn de verantwoordelijkheden inmiddels in detail gerapporteerd. Voor het beheer zijn de volgende aspecten relevant:

De afspraken met grondeigenaren en grondgebruikers, welke voortvloeien uit het initiatief om de Bosscherwaarden te herinrichten tot natuur, worden als volgt voorgesteld:

- Er vindt zodra de besluiten tot zandwinning en natuurinrichting zijn vastgelegd, en gedurende de looptijd van het project, overleg plaats over een gefaseerde afbouw van het grondgebruik zodat gebruikers hierop tijdig kunnen anticiperen;
- Percelen waarin geen ontzanding plaatsvindt, zie de donkergroene delen in de figuur hieronder, worden in het begintraject van de voorbereidingsfase volgens Inrichtingsplan Bosscherwaarden ingericht.

Agrarische percelen waar wel zand gewonnen gaat worden (percelen Oost en West) blijven hun agrarische functie houden tot de winning aan deze percelen toe komt, tenzij er geen interesse is in het betreffende perceel. Recentelijk is vernomen dat een van de grotere

pachters de werkzaamheden aldaar binnenkort gaat beëindigen. Dergelijke ontwikkelingen zullen meegenomen worden in de verdere onderhandelingen met pachters die graag hun werkzaamheden voorlopig willen voortzetten. Dat kan gezien de aard van de werkzaamheden eenvoudigweg gedurende langere tijd verplaatst worden binnen de grenzen van Bosscherwaarden.

- In het Inrichtingsplan Bosscherwaarden zijn mogelijkheden geschapen voor participatie door huidige pachters via de uiteindelijke terreinbeheerder Staatsbosbeheer. Daarvoor wordt onderzocht of er start- en/of beheersubsidies mogelijk zijn.

5 Beheerorganisatie en beheerkosten

In dit hoofdstuk een overzicht van de organisatie van het beheer van het gebied en de daarvoor begrote beheerkosten. Ook een presentatie van monitoring van de beheerinzet, en de mogelijke risico's die zich kunnen voordoen, voorzien van risicobeheersingsmaatregelen.

5.1 Organisatie

Tijdens de uitvoering van de ontzandings- en herinrichtingswerkzaamheden zal Bosscherwaarden B.V. het beheer en onderhoud van het gebied vooralsnog zelf organiseren. Overleg met Staatsbosbeheer heeft geleid tot de bereidheid van Staatsbosbeheer om hier al in dit stadium bij betrokken te zijn. Daarbij zal worden gewerkt volgens procedures vastgelegd in beleid en vergunningen conform de daarbinnen vereiste werkplannen en protocollen. Er wordt gestreefd naar een zo aantrekkelijk mogelijk beheerd gebied waarbij alle aandacht gericht is op het voorkomen van overlast. Tussentijdse opleveringen en ingebruikname van het definitieve beheer behoort tot de mogelijkheden. Het overdragen van eigendommen van dergelijke percelen kan een optie zijn, maar daarover zal nader overleg plaatsvinden met de toekomstige beheerder.

5.2 Beheerkosten

De beheerkosten zullen zodra duidelijk wordt wanneer de werkzaamheden gaan starten nader worden uitgewerkt.

Hieronder zijn voorlopige berekeningen gemaakt op basis van het overzicht Standaardkostprijs ^[9]. De totaal berekende beheerkosten zouden in de eindsituatie circa € 40.000 per jaar bedragen. Daarvan is voor de uiteindelijke beheerder Staatsbosbeheer mogelijk 75% subsidiabel in het kader van de Subsidiestelsel Natuur en Landschap, onder de voorwaarden dat het beheer voldoet aan de door de provincie Utrecht gestelde eisen. De overige 25% worden in overleg met de eindbeheerder voor een periode van meerdere jaren bekostigd door de initiatiefnemer.

Een impressie van het toekomstige beheer met links het beoogde eindresultaat

De kosten van beheer kunnen behoorlijk variëren, afhankelijk van de definitieve keuzen die gedaan worden met betrekking tot de inrichting. De totale omvang van het te realiseren natuurgebied in Bosscherwaarden wordt ongeveer 1,29 km², wat overeenkomt met 129 hectare. Een deel van het te realiseren grondoppervlak wordt echter water, hiervan worden alleen de oevers onderhouden. De kostprijs per 100 meter te onderhouden oever is per jaar € 9,67. Het te realiseren gebied krijgt uiteindelijk 5735 meter oever, overeenkomend met ongeveer € 554,57 per jaar.

Vegetatienaam	SNL type	Oppervlakte	Prijs per ha/p.j.	Totale kostprijs p.j.
Rivier	N02.01	11,7	€ 5,25	€ 61,43
Rivier- en moeraslandschap	N01.03	7,56	€ 134,89	€ 1.019,77
Zoeteplas	N04.02	3,7	€ 59,61	€ 220,56
Moeras	N05.01	1,1	€ 514,88	€ 566,37
Droogschaalland	N11.01	11,8	€ 815,76	€ 9.625,97
Kruiden- en faunarijkgasland	N12.02	69,6	€ 243,19	€ 16.926,02
Glanshaverhooiland	N12.03	13	€ 513,69	€ 6.677,97
Kruiden- en faunarijkeakker	N12.05	2	€ 897,54	€ 1.795,08
Zachthoutooibos	N14.01	5,7	€ 50,17	€ 285,97
				€37.179,13

Tabel met beheertypen en de kostprijs per jaar

Het totale wateroppervlak wordt naar verwachting uiteindelijk 15,4 ha. Aan wateroppervlak zal weinig onderhoud worden gepleegd, dit kost slechts €281,98 per jaar. De resterende 113,6 ha zal beheerd worden als rivier- en moeraslandschap, Moeras, droog schraalland, Kruiden- en faunarijkgasland, glanshaverhooiland, Kruiden- en faunarijke akker en Zachthoutooibos. Samen met de beheerskosten voor water en oevers komen de kosten hiervoor uit op €37.733,70 per jaar, zie ook de tabel hierboven. Tijdens de werkzaamheden zullen ook enige bomen moeten worden aangeplant of aanwezige bossen moeten worden verjongd of uitgebreid. Dit zal rond de 2 ha aan bos oppervlak zijn. Dit zorgt voor eenmalige kosten van €16.440,- als uitgegaan wordt van volledige aanplant van een bosplantsoen van circa 8000 eenjarige individuen. De beheerskosten van deze bossen zijn opgenomen in het beheertype Zachthoutooibos.

Het beoogde totaal plaatje zal natuurlijk niet direct gerealiseerd kunnen worden vanwege de te verrichten zandwinningswerkzaamheden en zal dus in fasen gerealiseerd worden. Allereerst moeten er intensieve beheeractiviteiten worden uitgevoerd om de directe natuurontwikkeling te doen slagen. Hierdoor zullen de beheerkosten het eerste jaar hoger liggen waarna deze naarmate de werkzaamheden vorderen iets zullen afnemen.

Het eerste jaar zullen de kosten rond de 100.000 euro liggen als initiële investering in de natuurwaarde van de rond het gebied te herstellen natuur. Nadien zullen de beheerkosten terug vallen tot het beperkte oppervlak van de resterende 30% niet te ontzanden gronden rondom de dijken en het open water (strang en plassen) in het gebied van circa 39 ha. Dat alles resulterend in beheerkosten prijs van ongeveer €11.300,- per jaar gedurende de jaren waarin ontzand en verondiept wordt. Dit komt neer op een totaal bedrag van - naar boven afgerond - ongeveer 200.000 euro voor de beheerkosten tijdens de zandwinningswerkzaamheden die door Bosscherwaarden BV worden betaald.

5.3 Monitoring en risico's ten aanzien van beheer

Er zal door de eindbeheerder een monitoring worden uitgevoerd binnen de bestaande reguliere kaders. Dit om de staat van het gebied in kaart te brengen/houden en de ontwikkelende en ontwikkelde natuur te evalueren en inventariseren. Met de monitoring volgen we de toestand van de natuur in zowel tijd als ruimte. Door de juiste vorm van monitoring kan inzichtelijk gemaakt worden of het beoogde zelfvoorzienende landschap zich ontplooit zoals beoogd. In het geval dit niet zo is kan er tijdig ingegrepen worden.

Mogelijke risico's en beheermaatregelen kunnen als volgt worden samengevat:

- *Verruiging/verbossing door ontoereikend dagelijks beheer*
Een teveel aan bos brengt risico's met zich mee voor de veiligheid, doordat bos bij hoogwater zorgt voor extra weerstand en als gevolg hiervan het water hoger tegen de dijk kan gaan staan. Het tegengaan van teveel bos gebeurt door het intensiveren van het beheer en of door het aanvullend maaien en of kappen van de begroeiing.

- *Verruiging/verbossing door te late start beheer*
Dit zal worden voorkomen door het beheer dat al tijdens de uitvoeringsperiode plaatsvindt, voort te zetten en te zorgen voor een ononderbroken overgang.
- *Te grote recreatieve toeloop*
Dit kan nauwelijks worden voorkomen, maar het toezicht kan wel worden geïntensiveerd om de eventuele negatieve gevolgen ervan weg te nemen. Overigens wordt dit risico als vrij laag beheerd, kijkend naar ervaringen in vergelijkbare gebieden. Bovendien wordt het aantal parkeerplaatsen laag gehouden.

6 Literatuur / referenties

-
- ¹ Bosscherwaarden BV, Uitvoeringsplan Bosscherwaarden, oktober 2020, bijgewerkt medio 2021
 - ² Bosscherwaarden BV, Inrichtingsplan Bosscherwaarden, oktober 2020, bijgewerkt medio 2021
 - ³ Arcadis Nederland B.V., **Uitvoeringsplan Bosscherwaarden**, concept, augustus 2016
 - ⁴ Bureau Stroming, **Inrichtingsplan Bosscherwaarden**, ism Arcadis en Bureau Haskoning, September 2016
 - ⁵ Provincie Utrecht, Stichtse Rijnlanden, Gemeente Wijk bij Duurstede e.a., **Sterke Lekdijk, visie mobiliteit en recreatie**, april 2020
 - ⁶ Bureau Stroming ism Arcadis en Royal Haskoning DHV, **Beheerplan Bosscherwaarden**, Maart 2019
 - ⁷ Bosscherwaarden BV, **Overleg met Staatsbosbeheer over toekomstig beheer Bosscherwaarden**, gespreksverslag 19-01-2021voorzien van afspraken gemaakt in 2014 en 2017 19 januari 2021
 - ⁸ Bosscherwaarden BV, **Reactie op zienswijzen BosscherMEERwaarden**, brief aan alle leden van BosscherMEERwaarden, 22 november 2019
 - ⁹ BIJ12, **Unit natuurinformatie en –Beheer; Standaardkostprijs directe werkzaamheden natuur- en landschapsbeheer, SKP, beheerjaar 2020**, uitgebracht mei 2019

*Ons team gaat in
samenwerking
met alle
betrokkenen voor
een duurzaam
Bosscherwaarden
initiatief*

© RIJNDELTA GROEP B.V.

Voor meer informatie kunt u
contact opnemen met:

BOSSCHERWAARDEN B.V.

Koningslaan 60
3583 GN Utrecht
+31(0)6 51050408

